

LRT PERTVARKOS IR NEPRIKLAUSOMUMO STIPRINIMO PRINCIPAI

*(galimas Darbo grupės dokumentas įstatymų
pakeitimams)*

I. PERTVARKOS TIKSLAI

Pertvarka siekiama:

- sustiprinti visuomeninio transliuotojo nepriklausomumą, skaidrumą ir atskaitomybę;
- tikslinti LRT misijos aprašymą, viešosios paslaugos ir valdymo modelį;
- užtikrinti atitiktį Konstitucijai ir ES teisės reikalavimams.
- LRT misija ir vaidmuo tampa ypač reikšmingi dėl spartaus netikrų faktų, dezinformacijos ir dirbtinio intelekto generuojamo turinio augimo, kuris kelia iššūkių demokratinei informavimo aplinkai ir didina aukštos kokybės, patikimos ir profesionalios žurnalistikos poreikį.

Pertvarka grindžiama:

- 2006-12-21 Konstitucinio Teismo nutarimu dėl visuomeninio transliuotojo nepriklausomumo ir visuomeninio mandato;
- Europos visuomeninių transliuotojų (EBU) gerąja valdymo praktika;
- ES Medijų laisvės aktu (EMFA);
- Valstybės kontrolės atlikto audito fiksuotais pažeidimais ir rekomendacijomis.

I. PERTVARKOS TIKSLAI

- Vadovaujantis Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimu, visuomeninio transliuotojo nepriklausomumas suprantamas kaip institucinė garantija viešojo intereso misijai vykdyti, o ne kaip atleidimas nuo atskaitomybės, skaidrumo ir konstitucinės kontrolės.

II. MISIJA IR VIEŠOSIOS PASLAUGOS

- LRT vykdo visuomeninio transliuotojo misiją, kylančią iš Konstitucijoje įtvirtintų principų.

Todėl įstatyme turime tikslinti misijos apibrėžimą.

- Viešosios paslaugos teikiamos ten, kur rinka nesukuria pakankamo viešojo intereso rezultato pagal valstybės nustatytus kriterijus.
- Viešosios paslaugos pavedamos sutartimi 5+5 metų laikotarpiui:
 - sutartį rengia Kultūros ministerija (konsultuoja Media Taryba);
 - svarsto Seimo Kultūros komitetas ;
 - tvirtina Vyriausybė.

Pavedimo sutartyje numatomi:

- paslaugų apimtis; (pavedimo sutartis negali apimti redakcinio turinio formavimo);
- misijos rodikliai;
- kokybės kriterijai;
- finansavimo sąnaudos – pagrindas užtikrintam ilgo periodo finansavimui;
- išorinis vertinimas.

III. VALDYMAS IR NEPRIKLAUSOMUMAS 1

LRT valdymo modelis grindžiamas funkciniu atskyrimu tarp strateginės ir visuomeninės priežiūros bei kasdienio operacinio valdymo, siekiant užkirsti kelią politinei įtakai redakciniams sprendimams ir kartu užtikrinti viešąją atskaitomybę.

- **Tikslinama LRT Tarybos formavimo tvarka pagal Konstitucinio Teismo (2006-12-21) nutarimą:**

*„Visuomeninis transliuotojas gali būti laikomas visuomeniniu tik tada, kai jį prižiūrinti institucija susideda ne iš valstybės pareigūnų ar tarnautojų, **bet iš asmenų, kuriuos pagrįstai galima vadinti visos visuomenės atstovais.**“*

Pakeitimai:

- sumažinamas Prezidento skiriamų Tarybos narių skaičius nuo 4 iki 2;
- po vieną narį skiria savivaldos ir verslo asocijuotos struktūros (pvz: Lietuvos savivaldybių asociacija ir Lietuvos Verslo taryba).

Steigiama 5 narių LRT Valdyba - konkurso būdu pagal kompetencijas parenka Taryba:

- atsakinga už operacinį valdymą ir LRT Tarybos patvirtintos strategijos įgyvendinimą.

III. VALDYMAS IR NEPRIKLAUSOMUMAS 2

Generalinis direktorius:

- Renkamas viešo konkurso būdu, skiriamas ir atleidžiamas (motyvuotai) paprasta dauguma (50% + 1);

Jvedus Valdybą ir pakoregavus Tarybos formavimo modelį, nėra pagrindo išlaikyti 2/3 kvorumo direktoriaus atleidimui;

- Įvedamas kadencijų ribojimas -2 X 5 metai;
- Atskiriama politinė priežiūra nuo operacinio valdymo.

Balsavimo tvarka ir nepriklausomumo principas:

- Įstatymas nustato sprendimų priėmimo kvorumą.
- Balsavimo formą ir personalinių klausimų (pvz., generalinio direktoriaus skyrimo ir atleidimo) balsavimo būdą nustato LRT Taryba savo darbo reglamente.
- Reglamente turi būti užtikrinamas sprendimų priėmimo **nepriklausomumas** ir atsparumas išoriniam poveikiui, numatant galimybę personalinius klausimus svarstyti tiek atviru, tiek slaptu balsavimu.

Steigiamas LRT Tarybos biuras:

- Tyrimo, finansų, analizės, teisės ir pavedimo priežiūros funkcijos. (Audito komiteto siūlymas)

IV. FINANSAI, SKAIDRUMAS IR KONTROLĖ

Finansavimas:

- siejamas su viešųjų paslaugų pavedimo sąnaudomis ir garantuojamas 5+5 metų sutarties galiojimo laikotarpiui;
- finansavimo bazė yra esamas LRT finansavimas + automatinis indeksavimas pagal infliacijos ir darbo užmokesčio rodiklius;
- pavedimo sutartyje numatomos sąnaudų korekcijos pagal papildomas viešųjų paslaugų apimtį;
- Valstybės kontrolė: atlieka LRT valdymo, efektyvumo ir pavedimo sutarties įgyvendinimo auditą kas 5 metus.

Skaidrumas:

- užbaigti komerciniai sandoriai viešinami po 12 mėn. (pvz. Eurolygos sutartis);
- taikomos apibrėžtos komercinės paslapties ribos.

Rinkos veikla:

- LRT komercinės veiklos Lietuvos vidaus rinkoje nevykdo, išskyrus turinio (dokumentikos, filmų ir bendrų projektų, (pvz. bendra redakcija su TVPolonia ir t.t.) eksportą į užsienio rinkas.

V. PEREINAMOSIOS NUOSTATOS

- Įsigaliojus šiam įstatymui, **dėl esminio LRT valdymo modelio pakeitimo ir naujos valdymo struktūros įsigaliojimo nutraukiama iki tol galiojusių LRT valdymo organų veikla.**
- Įstatymu Tarybai laikinai pavedama:
 - užtikrinti LRT veiklos tęstinumą iki naujos Tarybos suformavimo;
 - paskirti laikinąjį generalinį direktorių, **kuris vykdo vadovo funkcijas** iki konkurso būdu paskiriamas naujas generalinis direktorius.
- Įstatymų leidėjas konstatuoja, kad iki šiol galiojantis LRT valdymo modelis **neužtikrina pakankamai efektyvaus viešojo intereso įgyvendinimo**, sudaro prielaidas instituciniams konfliktams tarp priežiūros ir vykdomosios grandžių bei **nepakankamai atliepia Konstitucijoje įtvirtintus atsakingo valdymo ir atskaitomybės principus.**

2006-12-21 KT nutarimas:

„Visuomeninio transliuotojo veikla turi telkti, o ne skaldyti visuomenę.“

V. PEREINAMOSIOS NUOSTATOS

- Vadovaujantis Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimu, konstatuotina, kad jis **nenustatė konkretaus LRT valdymo modelio**, t. y.:
 - neįtvirtino Tarybos kaip neliečiamos struktūros;
 - neįtvirtino konkrečios vadovo kadencijos kaip absoliučios;
 - neuždraudė struktūrinių reformų kadencijų metu.
- Konstitucinis Teismas taip pat pabrėžė, kad:
 - LRT turi būti apsaugota nuo politinės subordinacijos;
 - įstatymu turi būti nustatyta tiek valdymo, tiek kontrolės sistema;
 - visuomeninio transliuotojo nepriklausomumas yra **institucinė garantija viešojo intereso misijai vykdyti**, o ne atleidimas nuo atskaitomybės, skaidrumo ir konstitucinės kontrolės.